

Osnovna šola III
Murska Sobota
Trstenjakova ulica 73
9000 Murska Sobota
T 02 522 34 40
E o-3.ms@guest.arnes.si

Raziskovalna naloga

RAZVOJ NOGOMETA V MURSKI SOBOTI IN POMEN ŠPORTNEGA KLUBA MURA

AVTORJA NALOGE: Mlada raziskovalca zgodovine iz OŠ III Murska Sobota

Luka Pojbič, 9. a

Lan Šalamun, 9. a

Mentorica: Urška Černi

Murska Sobota, marec 2024

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila vsem, ki so nama s svojo strokovnostjo in usmeritvami pomagali pri izdelavi naloge.

Posebna zahvala gre bibliotekarjem Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za usmerjanje pri izbiri ustrezne literature in obstoječega knjižnega gradiva. Iskreno se zahvaljujema tudi domoznancu g. Andreju Pavliču, za usmeritve pri raziskovanju in prebiranju starih časnikov v digitalni knjižnici Slovenije ter ge. Gordani Šövegeš Lipovšek, arhivski svetovalki Pokrajinskega arhiva Maribor v enoti za Prekmurje.

Zahvala gre tudi vodstvu NŠ Mura za sprejem na stadionu in v njihovih prostorih ter za izčrpno razlago zgodovine kluba ob ogledu stadion ter klubskih prostorov.

Zahvaljujema se mentorici Urški Černi, ki naju je od začetka usmerjala pri najinem delu, učiteljici angleščine Tadeji Gobar za pregled povzetka v angleški jezik in učiteljici Branki Jančar za jezikovni pregled naloge.

POVZETEK

Raziskovalna naloga opisuje razvoj nogometa v Mestni občini Murska Sobota. Opisala sva začetke delovanja Športnega kluba Mura, ki letos praznuje stoto obletnico ustanovitve.

Z ustanovitvijo Športnega kluba Mura (dalje SK Mura) so bili postavljeni temelji organiziranega klubskega dela v Murski Soboti. V Murski Soboti je nogomet športna panoga z najdaljšo klubsko preteklostjo. Skozi zgodovino je bil prisoten vseskozi, s krajšim premorom med leti 1928–30.

Včasih je bil šport kultura in gonilna sila razvoja ter napredka v naši občini. S kulturo spominjanja, z izsledki raziskovalnega dela želiva izkazati čast in spoštovanje prvemu klubu Murske Sobote.

V nalogi sva prikazala kratki oris zgodovine nogometa v prvi Jugoslaviji, predvsem na slovenskih tleh. Podrobneje sva raziskala zgodovino športnega kluba Mura od njegovih začetkov do šestdesetih let 20. stoletja.

Opisala sva ustanovitev SK Mura v Murski Soboti in izgradnjo stadiona Fazanerija, ki je bil v večji meri zgrajen izključno s prispevki in pomočjo takratnih članov in meščanov Sobote. Pisala sva o delovanja nogometne sekcije v času 2. svetovne vojne in o vlogi Mure po njej. Pripravila sva podrobnejši kronološki pregled delovanja nogometa v Murski Soboti v izbranem obdobju.

Pridobljeno arhivsko gradivo in povzetki najinega raziskovalnega dela pripovedujejo o zgodovinskem pomenu delovanja nogometnega kluba Mura v Murski Soboti.

KLJUČNE BESEDE: *Mura, nogomet, stoletnica*

ABSTRACT

Research paper describes the beginning of development of football in municipality of Murska Sobota. We have described the beginnings of Sport club Mura, which celebrates its hundred year's anniversary since it was founded.

By establishing Sport club Mura (in short SK Mura) in Murska Sobota people have started the foundation of organized club activity. Football is a sports discipline that has the longest past as organized activity in Murska Sobota. Throughout history, football was always present, except in between the years 1928-30.

In our municipality, sport was sometimes cultural and developmental force in the progress and growth. With this research paper, we want to show respect and honour to the first club in Murska Sobota and their contribution to the development of sports.

Research paper shows short description of football history in the first Yugoslavia, especially on Slovene grounds. In more details, we have researched the history of Sport club Mura since its beginning until sixties in the 20th century.

We describe the foundation of sport club Mura in Murska Sobota and the building of stadium Fazanerija, which was mostly build with contributions of club members and citizens of Murska Sobota. In the research paper, you can also find the description of football section activities during Second World War and the role of sport club Mura after War. There is also a more detailed chronological review of the performance of football club Mura.

Arhive material we have gained and summaries of our research work are telling us about historical meaning of active work of football club Mura in Murska Sobota.

KEY WORDS: *Mura, football, hundred years*

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge	1
1.2 Hipoteze	2
1.2 Predvidena nova spoznanja	2
1.3 Metodologija dela	2
2 ORIS RAZVOJA NOGOMETA NA TLEH DANAŠNJE SLOVENIJE	4
2.1 Razvoj modernega športno-kulturnega življenja na tleh današnje Slovenije	4
2.2 Zgodovina nogometa v Jugoslaviji in na današnjih slovenskih tleh	4
3 ZGODOVINA NOGOMETA V MURSKI SOBOTI	5
3.1 Začetki nogometa v Murski Soboti	5
3.2 Ustanovitev športnega kluba Mura	8
3.3 Nogometna sekcija SK Mura v prvih desetih letih	9
3.4 Praznovanje desetletnice delovanja SK Mura	12
4 IZGRADNJA STADIONA FAZANERIJA	13
4.1 Načrtovanje in gradnja stadiona	13
4.2 Otvoritev stadiona	14
4.4.1 Fazanerija danes	17
5. NOGOMET V MURSKI SOBOTI V ZADNJIH LETIH PRED 2. SVETOVNO VOJNO	18
5.1 Petnajstletnica SK Mura (1939)	19
.....	20
6 DELOVANJE SK MURA MED 2. SVETOVNO VOJNO V MURSKI SOBOTI	20
7. NOGOMET V MURSKI SOBOTI PO 2. SVETOVNI VOJNI	23
8. KLUBSKI SIMOBOLI SKOZI ZGODOVINO	27
9 ZAKLJUČEK	32
9. 1 Analiza hipotez	32
10 VIRI IN LITERATURA	33
10.1 Viri	33
10.2 Literatura	33
10.3 Slikovni material in spletni viri	33

KAZALO SLIK

Slika 1 Prebiranje arhivskega gradiva	3
Slika 2 Zapis o prvi tekmi	7
Slika 3 Hotel Dobray	9
Slika 4 Pozdrav zastopnika Nj. Vel. kralja Petra II., Milorada Stepanoviča.....	15
Slika 5 Fotografija slovesna otvoritve stadiona ter zapis imen na hrbtni strani	15
Slika 6 Druženje in praznovanje ob otvoritvi.....	16
Slika 7 Vodeni ogled stadiona med treningom NK Mure	17
Slika 8 Število članov SK Mura v letu 1939	20
Slika 9 Tehnični podatki o nogometnem stadionu	24
Slika 10 Tapeta z zgodovinskih pregledom Murinih grbov.....	27

1 UVOD

Mlada raziskovalca zgodovine iz OŠ III Murska Sobota, Lan in Luka, sva se v svojem delu lotila raziskovanja začetkov nogometa v Murski Soboti. Razlog za to je najina strast do nogometa in častitljiva obletnica nogometnega kluba Mura, ki bo letos poleti praznoval sto let delovanja v našem mestu. Ta klub s svojo bogato preteklostjo tudi danes oblikuje utrip Murske Sobote.

Po srcu raziskovalca in ljubitelja športa sva navdušena nad odkrivanjem in raziskovanjem dogodkov iz preteklosti. S preučevanjem zgodovine razvoja nogometa v najinem mestu sva se dotaknila dogodkov, ki so se zgodili v prvi polovici 20. stoletja v našem lokalnem okolju in so bistveno vplivali na razvoj športa in življenja v naši občini. Z nalogo želiva obuditi spomin na vsestransko športno delovanje in arhitekturno zapuščino SK Mura.

Najina radovednost naju je gnala k raziskovanju začetkov klubskega športa v Murski Soboti. Ob prebiranju literature, pregledovanju virov na spletu in z obiskom Pokrajinskega arhiva enota Murska Sobota ter »*Murinega doma*« v Fazaneriji sva raziskala zgodovino Športnega kluba Mura. Med dosežki SK Mura zagotovo izstopata izgradnja za takratni čas sodobnega stadiona Fazanerija in njihov doprinos k ohranjanju športa in narodne zavesti Sobočancev v preteklih stotih letih.

Upava in želiva si, da vam bo najina naloga všeč in da se boste iz nje naučili tudi kaj novega.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Za pisanje naloge sva se odločila z namenom, da ob jubilejnem letu našega kluba bralce vzpodbudiva, da bi se spominjali ključnih dogodkov in akterjev v zgodovini murskosoboškega nogometa. Raziskovalna naloga zajema zgodovinski oris razvoja nogometne igre na slovenskem in podrobnejši vpogled v začetek ter delovanje organiziranega klubskega nogometa v Murski Soboti. Glavni cilj naloge je širši javnosti kronološko predstaviti razvoj nogometa v Murski Soboti. S prebiranjem obstoječe literature, časopisja in raziskovanjem arhivskega gradiva želiva osvetliti pomen nastanka klubskega športa v Murski Soboti ter opredeliti njegovo vlogo v lokalni skupnosti od začetkov do 60. let 20. stoletja. V nalogi želiva tudi ovrednotiti pomen izgradnje stadiona za samo mesto in Sobočance ter razložiti, kakšna je bila v preteklosti vloga nogometnega kluba Mure ter kakšen pomen nosi danes.

1.2 Hipoteze

HIPOTEZA 1

O začetkih nogometa v Murski Soboti je mogoče izbrskati več pisnega kakor fotografskega gradiva.

HIPOTEZA 2

O delovanju nogometa v Murski Soboti je najmanj gradiva za obdobje 2. svetovno vojne.

HIPOTEZA 3

Iz obstoječe literature in virov je mogoče oblikovati kronološki pregled razvoja nogometa v Murski Soboti.

1.2 Predvidena nova spoznanja

Pričakujeva, da se bova tekom raziskovanja naučila veliko novega o zgodovini nogometa v našem mestu. Predvidevava, da bova kaj izvedela tudi o življenju in navadah v Murski Soboti v tem obdobju. Veseliva se svojega prvega obiska v arhivu sploh in upava, da bova našla v njem dokumente o delovanju SK Mura. Obenem bi se rada naučila ustrezno iskati literaturo in vire, računalniško in tehniško oblikovati in zapisati svojo prvo raziskovalno nalogo.

1.3 Metodologija dela

Pri raziskovanju sva uporabila različne metode dela. Najprej sva se poglobila v prebiranje in analizo obstoječe literature. V ta namen sva se z mentorico decembra odpravila v Splošno in pokrajinsko knjižnico Murska Sobota, v kateri so nama pomagali ustrezljivi informatorji in bibliotekarji. Usmerili so naju k prebiranju periodike, ki je izhajala v izbranem časovnem obdobju. Do člankov sva dostopala v zbirki Digitalne knjižnice Slovenije. Pripravila sva izbor novic o delovanju ŠK Mura na lokalni ravni.

V mesecu februarju sva se odpravila na teren in si ogledala Fazanerijo, kjer sva ob usmerjenem vodenju spoznala gradivo o delovanju NŠ Mura skozi zgodovino. Zapisala sva pomembne podatke, z njihovim dovoljenjem pa tudi fotografirala klubski arhiv in objekte.

Ob pomoči mentorice sva kontaktirala bibliotekarskega specialista in domoznanca v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota, g. Andreja

Pavliča in ga povprašala o obstoječem gradivu o SK Mura v arhivskem fondu sreskega načelstva Murska Sobota. Ker je bil tam najden samo en dokument, naju je prijazno usmeril in povezal z go. Gordano Šovegeš Lipovšek, arhivsko svetovalko Pokrajinskega arhiva Maribor v enoti za Prekmurje. Dogovorili smo se za srečanje v njihovih novih prostorih v Murski Soboti, v mesecu februarju. Delo na terenu v njihovih novih prostorih, na Cvetkovi ulici v Murski Soboti, sva opravila 21. 2. 2024. Deležna sva bila prave učne ure o postopanju in prebiranju arhivskega gradiva, vezanega na delovanje SK Mura, do katerega sva imela dostop in možnost vpogleda. Gradiva ni bilo veliko, kar je posledica uničevanja gradiv v času trajanja 2. svetovne vojne. Pregledala sva vso vsebinsko različno gradivo in si pripravila izpiske ter jih smiselno umestila v najini nalogi.

Slika 1 Prebiranje arhivskega gradiva

V nalogi prevladuje metoda opisovanja s pomočjo analize literature in virov. Ob analizi virov sva poskušala zapisati tudi lastni pogled. Kot vir podatkov in informacij je v najini nalogi uporabljena različna razpoložljiva domača literatura, elektronski viri, periodika in arhivsko gradivo. Pri pisanju nama je bila v veliko pomoč mentorica, ki naju je naučila zbiranja podatkov, vsebinskega in tehničnega oblikovanja naloge, navajanja literature, virov in arhivskega gradiva.

2 ORIS RAZVOJA NOGOMETA NA TLEH DANAŠNJE SLOVENIJE

V moderni družbi šport, gibanje in telesna aktivnost mnogim predstavlja način življenja. V preteklosti je šport predstavljal gonilno silo razvoja v naši občini. Na začetku pisanja najine naloge sva se lotila raziskovanja zgodovine nogometa v prvi Jugoslaviji in na tleh današnje Slovenije.

2.1 Razvoj modernega športno-kulturnega življenja na tleh današnje Slovenije

19. stoletje velja za mejnik v razvoju modernega športno-kulturnega življenja. Na eni strani ga je zaznamoval prodor humanistične misli o vključevanju telesnih praks v izobraževalni sistem, na drugi strani pa podružbljenja dejavnosti in društveno organiziranje, ki je v habsburškem cesarstvu nastopilo po letu 1860. Organizacijsko so ob »ostrorelcih« prednjačila gimnastična ali »telovadna« društva. Proti koncu 19. stoletja so jim sledila planinska in športna društva, s čimer se je oblikovala množična civilna družba, ki je danes zaokrožena v Olimpijskem komiteju Slovenije.¹

2.2 Zgodovina nogometa v Jugoslaviji in na današnjih slovenskih tleh

Nogomet so najprej na Jugoslovanska tla prinesli Britanci, ki so svoje navade in športne panoge prenašali povsod, kjer so se ustavili. Prinesli so ga študentje, trgovci, strokovnjaki in poslovni ljudje. Posebno pomembno vlogo je pri Britancih namreč imela močna vojaška mornarica, ki je gostovala v raznih lukah. Njihovi oficirji in mornarji so na svojih postankih velikokrat poiskali kakšno livado, na kateri so lahko igrali nogomet in na tak način je ta prišel na jugoslovanska tla.²

Medtem ko so Britanci veselje do nogometa prinesli na področje današnje Hrvaške, pa je nogometna igra na slovenska tla prišla z Dunaja, glavnega mesta avstro-ogrske monarhije, kamor smo spadali tudi Slovenci in iz Prage, s katero smo bili Slovenci močno kulturno povezani. Nogomet se je na Slovenskem pojavil najprej v večjih urbanih središčih, med mladimi v srednjih šolah. Tako je leta 1910 nastal dijaški nogometni klub Hermes, v katerega so bili vključeni dijaki vseh srednjih šol v Ljubljani. Približno ob istem času sta nastala tudi kluba v Trstu in Gorici. Kmalu se je igranje nogometa iz

¹ Dr. Franci Petek, Šport skozi čas, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Ljubljana 2022 (dalje Šport skozi čas), str. 21–22.

² <file:///C:/Users/cerni/Desktop/Diploma22061460SelekarBostjan.pdf>, pridobljeno dne: 18. 12. 2023, str. 25.

srednješolskih igrišč preselilo v prve nogometne klube, v katerih so se srednješolski mladini pridružili ostali mladi. Prvi Slovenski Football klub Ilirija, s katerim se je začela intenzivnejša razvojna pot slovenskega nogometa je bil ustanovljen 9. maja 1911 v gostilni Roža v Tidorovski ulici. Ustanovljen je bil kot protiutež nastajanju nemških klubov. Z začetkom prve svetovne vojne pa je bilo prekinjeno delovanje večine klubov in športnih dejavnosti. Nogometni klubi so s svojim delom nadaljevali spomladi leta 1919.³

3 ZGODOVINA NOGOMETA V MURSKI SOBOTI

V poglavju sva se lotila začetkov igranja nogometa v najini občini in kronološkega pregleda igranja nogometa v Murski Soboti.

3.1 Začetki nogometa v Murski Soboti

V primerjavi z drugimi večjimi kraji na tleh današnje Slovenije je nogomet prišel v Pomurje razmeroma pozno, čemur je botrovala predvsem ločenost pokrajine od preostalega dela Slovenije. Prav tako se k nam kakor v ostale slovenske pokrajine ni razširil iz Dunaja ali Prage, temveč iz sosednje Madžarske, pod katere oblastjo so Prekmurci živeli do konca 1. svetovne vojne. Prvi nogometni klub, ki je nastal na območju današnje prekmurske pokrajine, je bil Nogometni klub Lendava, ustanovljen 1903. leta. Za razumevanje razmer in življenja v Prekmurju oz. konkretno v Murski Soboti v takratnem času, se nama je zdelo pomembno, da raziščeva tudi kakšne so bile razmere v Prekmurju po priključitvi te pokrajine k novonastali Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, v času po 1. svetovni vojni.

Leto 1919 je bilo ključno za Prekmurje, ki se je po tisočletni politični in kulturni ločenosti od ostalega slovenskega prostora združilo z matičnim narodom v novi državi.⁴ Slovenski prebivalci Prekmurja, ki so živeli v Slovenski krajini,⁵ so bili pod močnim vplivom madžarizacije, predvsem po uvedbi dualizma v Avstro-Ogrski monarhiji. Do konca 1. svetovne vojne so živeli v ogrski polovici Avstro-Ogrske, združeni v dveh komitatih ali županijah: Železno in Zala, cerkveno pa so katoličani spadali pod sombotelsko škofijo.⁶ V pokrajini ob Muri so ljudje pred koncem 1. svetovne vojne živeli v nezavidljivih razmerah: povezave z ostalo Slovenijo so imeli le preko reke Mure, s kolesom, z vprežnimi vozovi in s pomočjo brodov. Most na Muri pri Radencih je bil zgrajen šele pred začetkom druge svetovne vojne in je bil pred vkorakanjem Nemcev miniran. Železniška

³ Prav tam, pridobljeno dne: 18. 12. 2023, str. 30-33.

⁴ Več avtorjev, Zbornik ORIS ZGODOVINE ŠPORTNE DEJAVNOSTI V MURSKI SOBOTI (dalje: Zbornik), Športna zveza Murska Sobota 2019, str. 20.

⁵ Poimenovanje Slovenska krajina se je med ljudmi udomačilo ob koncu 19. stoletja.

⁶ Več avtorjev, Zbornik ORIS ZGODOVINE ŠPORTNE DEJAVNOSTI V MURSKI SOBOTI (dalje: Zbornik), Športna zveza Murska Sobota 2019, str. 20.

povezava s preostalo Slovenijo je bila vzpostavljena komaj l. 1924. Ceste so bile povsod makadamske. Z elektrifikacijo Murske Sobote so pričeli l. 1926. Pošta je mnogo kasneje kupila avtobus za potrebe pošte in prevoz potnikov po Pomurju. Ljudje so bili razdeljeni v štiri sloje. Grofi so bili lastniki večine zemlje. V meščanski Kazini v hotelu Krona oz. Dobray so se zbirali uradniki, advokati, lekarnarji in učitelji. Trgovci in obrtniki so bili tisti, ki so imeli še največ stika z dnom družbene lestvice. Tja so spadali kmetje, grofovski hlapci in dekle, ki so obdelovali veleposestniško zemljo. Oblastniki so imeli v skoraj vsaki vasi dvorazredne osnovne šole. Delovale so katoliške, evangeličanske in judovske šole, v Murski Soboti še meščanska in obrtna. Učitelji so bili kantorji, ki so v prvi vrsti obdelovali zemljo. Izhajala sta katoliški (Novine) in evangeličanski (Duševni list) časopis. Ljudje so govorili v prekmurščini, v mestu še madžarsko in v nemščini. Prekmurščina je bila jezik nižjega sloja in označena kot manjvredna. Kulturno življenje je bilo na zelo nizki ravni. Po priključitvi Prekmurja k matični državi so začeli v Prekmurje prihajati uslužbenci, učitelji in drugi izobraženci, ki so jih domačini klicali prišleki, Slavi ali rešetarji. Slednji so se začeli z namenom, da Prekmurje približajo ostali Sloveniji, družiti z ljudmi na dnu lestvice. Prekmurščino so priznavali kot slovenski jezik in svoje delo razširili izven vzgojno-izobraževalnih ustanov, na vasi. V Murski Soboti so to delo opravljali v narodni čitalnici, ki je delovala v Kazinu.⁷

Nogomet kot panogo bi naj v Pomurje prinesli predvsem iz sosednje Madžarske dijaki in študentje, ki so bili na šolanju na Madžarskem in so novosti med počitnicami prinašali domov. Omenja se, da bi naj bila prva usnjena žoga prinesena v Mursko Soboto okrog leta 1917.⁸ Po izjavi enega prvih nogometašev Kolomana Janže iz Brezovec pa je prvo usnjeno žogo v Mursko Soboto leta 1918 prinesel Laci Kardoš. Bila naj bi tako imenovana »rombler« angleška žoga, ki pa ni bila nova. Na takšen način so v naših krajih mladi spoznali žogo in začeli z igranjem nogometa. Po vojni se je zanimanje za igranje nogometa med mladimi okrepilo in soboška mladina se je vedno bolj množično zbirala na sejmišču.⁹ Tam so si postavili lesene gole in se poimenovali Mura.

Pred prvo znano organizirano tekmo Mura še ni bila ustanovljena, pisni viri pa omenjajo, da se je klub takrat imenoval Football klub Mura. Poročilo s prve znane organizirane tekme v Murski Soboti je bilo objavljeno v časopisu Prekmurški glasnik, 10. julija 1921. Potekala je v močnem dežju, 3. julija 1921. Na sejmišču sta se pomerila Mura in D.S.C – Dolnjelendavski Sport Club. Lendavski nogometaši so se v Mursko Soboto pripeljali s konjsko vprego. Pozdrav soboških nogometašev se je glasil hip, hip, hura, lendavskih pa ej-ha, ej-ha, ej-ha. Tekmo so z 0 : 7 zmagali gostje, ki so za razliko od neizkušenih Sobočanov nastopili okrepljeni s številnimi igralci iz Madžarske. Trener Mure je bil nekdanji odličen igralec zagrebškega Građanskega Gregorović. Prvih 25 minut zadetkov ni bilo, nato pa sta Emil Šimon in Koloman Janža dosegla

⁷ Herman Šticl, Zgodovina telovadnega društva Sokol Murska Sobota (dalje Šticl), Športna zveza, Murska Sobota 2000, str. 12–22.

⁸ <https://www.mnzveza-ms.si/zgodovina>, pridobljeno dne: 5. 1. 2024.

⁹ Prostor za nekdanjo gostilno Habot ob Veterinarii v Markišavski ulici.

avtogola, s čimer je Sobočanom padla morala, kar so gostje izkoristili in dosegli še pet zadetkov. Mura je igrala s postavo: Laci Kardoš, Beci Junkunc, Jože Haužer, Koloman Gumilar, Koloman Janža, Koloman Györi, Emerik Šiftar, Aleksander Zupančič, Koloman Keresturi, Emil Šimon in Ludvik Norčič.¹⁰ Po koncu tekme je bila v prostorih hotela Dobray¹¹ (današnje gostišče Zvezda) in Kemenyja¹² veselica. Na njej je potekal izbor najlepšega dekleta večera.¹³

Slika 2 Zapis o prvi tekmi

Povratna tekma med D.S.C in Muro je bila odigrana v nedeljo, 7. avgusta 1921 ob 17.30 v Lendavi, na travniku nasproti dežnikarne. Zmagala je Mura z 0 : 1. Sobočani so se na tekmo odpravili okrepljeni s Spasićem, igralcem BSK Beograd¹⁴, ki je v 62. minuti zadel edini gol na tekmi. Za Muro so med drugim

¹⁰ <https://vestnik.svet24.si/clanek/sport/100-let-prve-tekme-mure-kljub-porazu-izbrali-najlepse-dekle-vecera-886268>, pridobljeno dne 6. 1. 2024.

¹¹ Hotel Dobray je bil zgrajen l. 1908. »KAZINO« - družabni prostor je bil v gostilni Dobray Ivan-Janeza – Hotel Krona. Tam je delovala »Narodna čitalnica«, ki so jo liberalni prišleki ustanovili 21. 3. 1922.

¹² Gostilna, ki je stala na območju današnje stavbe Pošte Slovenije na Trgu zmage.

¹³ Tekma za lepoto, Prekmurski glasnik, št. 17, 10. julij 1924, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, file:///C:/Users/cerni/Desktop/MURA/%C4%8Dasopisni%20%C4%8Dlanki_Mura/Prekmurski_glasnik_10.7.pdf, pridobljeno dne 6. 1. 2024.

¹⁴ BSK Beograd je veljal za enega najuspešnejših srbskih in tudi jugoslovanskih klubov med obema vojnoma.

igrali: Kleinrath (vratar), Koloman Györi (obramba), Koloman Keresturi (obramba), Jože Haužer (obramba), Spasić (sredina), Koloman Janža, Laci Kardoš, Emil Šimon (krilo), Ludvik Norčič in Vaš (krilo). Trener je bil Gregorovič. Igralci Mure so se na pot v Lendavo odpravili zjutraj ob petih s konjsko vprego. Zbirali so se pri kavarni Kemeny, kjer so po tekmi simpatizerji in navijači Mure čakali novice iz Lendave. Zaradi pokvarjenih telefonskih povezav je prvo sporočilo v Mursko Soboto šele okoli dvaindvajsete ure prinesel Beci Junkunc, ki je dejal: »Zmagali smo.«¹⁵

3.2 Ustanovitev športnega kluba Mura

Čeravno se je v Murski Soboti nogomet igral že prej, je njegov začetek povezan z ustanovitvijo športnega kluba Mura. Na pobudo športnikov in meščanov, ki so nogomet spremljali le od daleč, se je sestel pripravljalni odbor za ustanovitev športnega društva. Sestavil je pravila in novemu društvu nadel imel Sport klub Mura (krajše SK Mura).¹⁶ V SK Mura so ustanovili več odsekov. V prvem športnem klubu v Murski Soboti so gojili atletiko, nogomet, tenis, namizni tenis, plavanje, zimske športe, kolesarstvo, sabljanje, šah in hazeno. Na ustanovnem občnem zboru, ki je potekal hotelu Dobray v Murski Soboti, 16. avgusta 1924 ob 20.00 uri, so za prvega predsednika izvolili bančnega ravnatelja Franjo Koširja, podpredsednik pa je postal odvetnik dr. Ljudevit Šömen.¹⁷ Tajnik kluba je postal bančni uradnik Josip Lipics, njegov namestnik pa sodnik dr. Farkaš. Mesto blagajnika je pripadlo trgovcu Izidoru Hahnu, njegov namestnik pa je prav tako trgovec Armin Hirshl. Gospodar kluba je kavarnar Geza Legenstein, njegov namestnik pa uradnik Žiga Valyi. Odbornika sta postala vladni tajnik Anton Svetina in upravitelj veleposestva Szapary, Franc Jelovšek. Za načelnika nogometnega odseka je bil imenovan uradnik Franc Ramovš, tajnik pa je postal trgovec Eugen Farkaš. Po poročanju časnika Mörszka krajina, so člane pozvali k plačilu članarine, ki so jo lahko poravnali vsako nedeljo dopoldne v Prekmurski tiskarni Murska Sobota.¹⁸

¹⁵ <https://vestnik.svet24.si/clanek/sport/100-let-prve-tekme-mure-kljub-porazu-izbrali-najlepse-dekle-vecera-886268>, pridobljeno dne 6. 1. 2024.

¹⁶ <https://nkmura.si/clanek/prvih-deset-let-mure-od-1924-do-1934>, pridobljeno dne 7. 1. 2024.

¹⁷ Zbornik, str. 24.

¹⁸ SPORT., Mörszka krajina, št. 34, 24. avgust 1924, str. 3, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IQUOM6NL/?euapi=1&query=%27keywords%3dm%c3%b6rszka+krajina%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25&fyear=1924&page=2>, pridobljeno dne 7. 1. 2024.

Slika 3 Hotel Dobray¹⁹

3.3 Nogometna sekcija SK Mura v prvih desetih letih

SK Mura je svojo prvo nogometno tekmo odigral 31. avgusta leta 1924 proti SK Maribor in izgubil z 9 : 6. Za Muro so igrali: Čenar, Bencik, Hočevnar, Gregorič, Čiček, Norčič, Peterka, Hegeduš, Keresturi, Perkič in Šimon.²⁰ V tem letu so soboški nogometaši po poročanju časnika Murske novine odigrali še eno tekmo proti moštvu SK Maribor in izgubili s 6 : 1. Odbor SK Mura je v tem istem časopisu pozival starše mladih, da vpišejo svoje otroke v naraščaj kluba. Izpostavili so, da bo to pozitivno vplivalo na zdravje njihovih otrok in da se bodo ob tem lahko tudi zabavali. Vpisi so po poročanju časnika potekali v Slavenski banki, pri tajniku kluba g. Lipicsu. Vpise naraščaja so razdelili v tri kategorije in sicer:

- I. kategorija: 16-18 let
- II. kategorija: 14-16. let in
- III. kategorija: 12-14.let.

Treningi so potekali ločeno. Pogoji za udeležbo na treningih in tekmah pa je bil zadovoljiv šolski oz. učni uspeh naraščajnikov.²¹

Leta 1925 se je Mura vključila v prvenstvo Ljubljanske nogometne podzveze, v kateri so tekmovali klubi: Rapid, Maribor, Merkur, Ptuj in Svoboda. Po pregledu jesenskega dela prvenstva sva v časopisu *Slovenski sport* ugotovila, da je Mura zasedla predzadnje, peto mesto.²² Soboški nogometaši so odigrali samo nekaj

¹⁹Kamra, DIGITALIZIRANA KULTURNA DEDIŠČINA SLOVENSKE POKRAJINE, <https://www.kamra.si/mm-elementi/hotel-dobray-danes-zvezda-v-murski-soboti/> pridobljeno dne: 7. 1. 2024.

²⁰ Zbornik, str. 24.

²¹SPORT., Murske novine, št. 1, 5. oktober 1924, str. 2, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-6RJIIICKA>, pridobljeno dne 8. 1. 2024.

²² Pregled letošnje nogometne sezone v Ljubljani in Mariboru, Slovenski sport, št. 1., 4. marec 1926, str. 3, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-G4FQ3NU2>, pridobljeno dne 8. 1. 2024.

prvenstvenih tekem in nato odstopili. Za SK Muro so tistega leta igrali: Fran Ramouš, Laci Kardoš, Koloman Keresturi, Emil Šimon, Koloman Gyori, Ludvik Norčič, Ciril Hočevan, Fran Čenar, Edi Gregorič, Koloman Janža, Emerik Šiftar in Aleksander Župančič. V naslednjih sezonah se v ligaška tekmovanja niso vključili, temveč so odigrali le nekaj prijateljskih tekem.²³

Prvi poskusi z uveljavitvijo nogometa niso bili najbolj uspešni in klub je začel več pozornosti posvečati hazeni²⁴. Murskosoboška ekipa hazene je bila pet let med najuspešnejšimi v državi. Nekoliko kasneje se je razvil table tenis, s katerim so člani Mure osvojili sedem državnih in nešteto banovinskih prvenstev.²⁵

Med prepoznavna imena športa Murske Sobotice v prvih letih delovanja SK Mura spada dr. Janez Nemec²⁶, ki je bil večletni aktiven igralec nogometa, večinoma vratar. Leta 1931 je z aktivnim igranjem odnehal, začel pa je voditi in trenirati nogometno moštvo Mure in poleg tega sodil na številnih tekmah. Leta 1928 je bila nogometna sekcija Mure razpuščena, vzrok za to pa so povezovali z uspešno vlogo hazene. Pristaši nogometa so ustanovili športni Klub Prekmurje, vendar organizacijsko niso uspeli in so prenehali z delom že po samo dveh mesecih. Isto leto so se v SK Mura vključili novi igralci in sekcija je ponovno oživila. Igrali so tekme z Doljno Lendavo²⁷ in Lendavo²⁸ ter še nekaj drugih prijateljskih tekem. Nogomet je pri SK Mura ponovno oživel 1930. leta, pod vodstvom trenerja Milana Ferjana. Zaradi slabšega dela v preteklih letih in razpustitvijo nogometne sekcije se je vodstvo SK Mura bolj posvetilo nogometu.²⁹

Mladi so kljub uspehom v hazeni in table tenisu vse pogostejše posegali po nogometni žogi. V prvih letih po ustanovitvi nogometne sekcije je bila ekipa sestavljena iz začetnikov, ki se v kratkem času niso mogli razviti v uspešne nogometaše, zato so le težko konkurirali ekipam iz Maribora in drugih krajev. Klub se je zato posvetil vzgoji mladih nogometašev. Mladinska ekipa se je krepila s treningi in igrala prijateljske tekme, članska ekipa pa nekaj let ni igrala. Iz mladinske sekcije so 1931 znova formirali člansko ekipo. Poleti 1932 je Mura prvič merila moči z dvema tujima kluboma. Porazila je avstrijski Mureck in Strass.³⁰

Nogometna ekipa SK Mura se je leta 1932 znova vključila v tekmovalno ligo Ljubljanske nogometne podzveze – okrožje Maribor in v drugem razredu

²³ Zbornik, str. 30 in 33.

²⁴ Predhodnica rokometu, ki so jo igrale samo ženske.

²⁵ Prekmurje je spadalo v Dravsko banovino, ki je bila ena izmed devetih banovin na področju Kraljevine Jugoslavije.

²⁶ Dr. Janez Nemec se je ob nogometu ukvarjal še z namiznim tenisom, šahom, atletiko in odbojko pri Sokolih.

²⁷ Danes Lendava.

²⁸ Danes Grad na Goričkem.

²⁹ Zbornik, str. 30 in 33.

³⁰ <https://nkmura.si/clanek/prvih-deset-let-mure-od-1924-do-1934>, pridobljeno dne 7. 1. 2024.

dosegla predzadnje mesto.³¹ O pomenu dobrega treninga, ki so se mu člani nogometnega kluba Mura posvetili v zadnjih dveh letih, sva zasledila članek v časopisu Murska Krajina. V njem je zapis o zmagi Mure nad I. S. S. K. Maribor s 3 : 1. Tekma, ki je potekala 4. 9. 1932 je bila v drugem polčasu sicer prekinjena zaradi obilice dežja.³²

O življenju in delu SK Mura ob športnem udejstvovanju v tem letu, sva brala tudi v Kleklovih Novinah. V njih so v eni izmed zadnjih števil kritizirali dogajanje, ki »kvari mladino« na organiziranih plesih v Murski Soboti in omenili tudi organizacijo takšne prireditve s strani SK Mura. V izbranem članku je avtor izpostavil, da njegov namen ni bil žalitev SK Mura. Poudaril je, da gre za enega najboljših klubov iz okolice, ki s svojimi dosežki veliko prispeva k ugledu te pokrajine.³³

V letu 1933 je bil v Murski Soboti ustanovljen Športni klub Panonija, ki je gojil nogomet in je s svojo ustanovitvijo dal nov impulz športnemu življenju v Prekmurju. Prav tako kot SK Mura se je vključil v ligaško tekmovanje II. razreda ljubljanske nogometne podzveze – okrožje Maribor. Člani SK Mure so bili v medsebojnih dvobojih dvakrat uspešnejši (obakrat z 8 : 0), prav tako pa so bili ob koncu tekmovanja na lestvici dve mesti višje, saj so zasedli tretje mesto. ŠK Panonija je bila peta, že v naslednjem letu pa je ligaško tekmovanje zaključila na dnu lestvice. Bila je suspendirana, kasneje pa razpuščena. V letu 1933 je SK Mura igrala na devetnajstih tekmah. Zbrali so 11 zmag, 6 porazov in 2 neodločena izida. Skupno so zabili 64 in prejeli 50 golov.³⁴

Ob deseti obletnici kluba je bilo v SK Mura vključenih 44 nogometašev, vseh članov kluba pa je bilo 192. Mura je odigrala 96 tekem in dosegla 41 zmag, 12-krat igrala neodločeno in bila 43-krat poražena. V letu 1934 je bil za predsednika SK Mura izvoljen Vince Arvaj, nasledil pa ga je Josip Lipič. Nogometaši so nadaljevali tekmovanje v II. razredu ljubljanske nogometne podzveze – okrožje Maribor in brez izgubljene tekme dobili naslov prvaka. Prejela je 277 golov, dosegla pa 316.³⁵ Eno izmed najprestižnejših zmag so dosegli avgusta 1933, ko so premagali mariborski Rapid^{36 37}.

³¹ Zbornik, str. 35.

³² SPORT., Murska krajina, št. 29, 18. september 1932, str. 3, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, file:///C:/Users/cerni/Desktop/MURA/%C4%8Dasopisni%20%C4%8Dlanki_Mura/Murska_32krajina_4.9.19.pdf, pridobljeno dne 8. 1. 2024.

³³ Športni klub Mura., Novine, letnik 19., številka 6, 7. februar 1932, str. 2, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CJ3THXEQ>, pridobljeno dne 8. 1. 2024.

³⁴ Zbornik, str. 36-38.

³⁵ Prav tam.

³⁶ Rapid je veljal za enega najboljših klubov na področju Dravske banovine.

³⁷ Zbornik, str. 36-38.

3.4 Praznovanje desetletnice delovanja SK Mura

Športni klub Mura je svojo desetletnico delovanja praznoval med 27. in 29. septembrom 1934. V ta namen so priredili množico dogodkov:

- **slavnostni občni zbor**, ki je potekal v sredo, 27. junija ob 21. uri

Na občni zbor so bili povabljeni ugledni gostje, predstavniki oblasti (med njimi zastopnik bana Dravske banovine), korporacij in društev. Podpredsednik Josip Lipič, ki je zbor vodil, je predlagal, da klub Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Karadžordževiću pošlje vdanostno brzojavko. Strinjali so se, da jih bodo poslali tudi ministru za telesno vzgojo, banu in Jugoslovanski nogometni zvezi.³⁸ Po poročanju časnika Murska krajina z dne, 22. 7. 1934 so prejeli iz kraljevega kabineta uradno zahvalo za telegram, zahvalo pa je ŠK Mura prejela tudi od ministra za telesno vzgojo naroda. Po govoru podpredsednika je tajnik desetletno delovanje kluba in njegove dosežke predstavil Raoul Peterka, tajnik kluba. Po uradnem delu je sledila slavnostna pogostitev.³⁹

- **številne športne prireditve, ki so se pričele 28. junija**

Najprej so bila ob 15.00 na sporedu mladinska lahkoatletska tekmovanja, v katerih je največje uspehe dosegel šestošolec, Milan Šerbec⁴⁰. Ob 16.30 sta se na nogometnem igrišču pomerili rezervni ekipi Mure. Ob 18. uri pa sta se na osrednjem dogodku pomerili nogometni ekipi Mure in Hermesa. Končni izid je bil neodločen, 1:1.⁴¹

V petek, 29. junija se je ob 12.15 pred velikim številom gledalcev odvijal štafetni tek skozi mesto, za pokal župana g. Ferdinanda Hartnerja. Zmagala je štafeta SK Mura, za katero so tekli: Debelak, Varga, Šrimf, Novak, Šerbec, J. Nemec, Schiller in Kardoš II. Drugo mesto je zasedla štafeta Sokolskega društva. Po štafetnem teku je sledil sprehod športnikov skozi mesto do igrišča, ob spremljavi godbe. Na igrišču so se nato pričela lahkoatletska tekmovanja, sledili pa sta še dve nogometni tekmi. V prvi se je rezervna ekipa Mure pomerila s prvim moštvom ptujske Drave. Rezultat je bil neodločen, 1 : 1. Za tem je sledila povratna tekma med Muro in Hermesom, ki so jo dobili gostje iz Ljubljane z 1 : 6.

Da bi si zagotovili potrebna sredstva za delovanje in stadion, so nogometaši Mure leta 1935 organizirali prvo tombolo, na kateri se je zbralo okrog 8000 ljudi. Glavni dobiček je bil radio.⁴²

³⁸ Na telegram so dobili odgovor z zahvalo.

³⁹ <https://nkmura.si/clanek/praznovanje-10-letnice-kluba>, pridobljeno dne 12. 1. 2024.

⁴⁰ Šerbec je bil član mlajših nogometnih sekcij Mure.

⁴¹ <https://nkmura.si/clanek/praznovanje-10-letnice-kluba>, pridobljeno dne 12. 1. 2024.

⁴² MAUČEC, Feri Sedem desetletij NK Mura: prvi pomurski nogometni klub (dalje MAUČEC), M&M Ljubljana, Ljubljana 1993, str. 8

4 IZGRADNJA STADIONA FAZANERIJA

4.1 Načrtovanje in gradnja stadiona

SK Mura je vse od ustanovitve 1924. leta igrala tekme na sejmišču v Murski Soboti. Želja po lastnem igrišču je bila velika in uprava kluba si je skupaj z županom Hartnerjem prizadevala, da bi dobili svoj lastni dom. Septembra 1934 so se na občinskem odboru prvič pogovarjali o novem stadionu. Sobočanci so tega leta pogodbenemu arhitektu občine Murska Sobota, Francu Novaku, naročili izdelavo načrta za kopališče in stadion. Ta naj bi se nahajal severozahodno od mestnega parka, med opuščeno strugo potoka Mali Dobel in rečico Ledavo, kjer se na površini 10 hektarjev razprostira parkovni gozd Fazanerija. Novak si je rekreacijski del mesta zamislil v Fazaneriji, industrijski del pa na vzhodni strani mesta. Arhitekt je upošteval pripombe meščanov in načrt oddal v realizacijo gradbenemu mojstru. Pripravljalna dela so potekala v letu 1935, gradnja sama pa leta 1936. Na prostoru poleg kopališča so bila najprej iztrebljena drevesa, zravnan zemlja, narejeno tekališče, zasejana trava ter postavljena lesena ograja in zgrajena lesena tribuna. Celoten prostor je meril 16.275 m², novo igrišče za nogomet pa je bilo veliko 105 x 70 metrov. Goli so bili leseni. Zgradili so tribuno z enajstimi ložami in 140 sedeži. Pod tribuno so se nahajale garderobe za igralce. Okrog nogometnega igrišča je bilo 380 metrov dolgo tekališče pokrito z lešem. Vhod na stadion sta krasila dva stolpa, v katerima je bil prostor za nakup vstopnic. Levo od vhoda je bilo urejeno teniško igrišče. Stroški izgradnje stadiona so znašali 160.000 dinarjev. Ker je Murin denarni promet v letu 1935 znašal nekaj manj kot 24.000 dinarjev, je klub večino sredstev prispeval sam. Finančni prispevek takratne Dravske banovine je bil minimalen in je znašala zgolj 497 dinarjev. Precejšnji znesek, ki so ga zbrali prizadevni člani upravnega odbora, so pridobili s prostovoljnimi prispevki, raznimi prireditvami, tombolami, plesi, tedenskimi čajankami in prostovoljnimi delovnimi urami, ki jih je bilo precej. Na ta način so k izgradnji stadiona prispevali vsi Sobočanci s svojo udeležbo na prireditvah in prostovoljno pomočjo pri gradnji. Mura je stadion dobila v najem za petindvajset let. Stadion so poimenovali *Stadion Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedinitelja* in je bil po pisanju časnikov med najlepšimi v državi.^{43 44}

⁴³ <https://nsmura.si/stadion-fazanerija/>, pridobljeno dne 13. januar 2024

⁴⁴ <https://nkmura.si/article/slovesna-otvoritev-stadiona-v-fazaneriji-leta-1936>, pridobljeno dne 13. 1. 2024.

4.2 Otvoritev stadiona

Priprave na otvoritev so se začele že veliko pred datumom otvoritve. Tako v časniku Murska krajina z dne, 14. 6. 1936 najdemo vabilo na slovesno otvoritev stadiona⁴⁵. Vrhunec so priprave dosegle 27. in 28. junija. Slovesnost ob otvoritvi se je začela že na predvečer, ko so meščani pričakali večerni vlak in pozdravili goste in športnike iz Ljubljane. Po sprejemu so se odpravili na sprehod z baklami, na katerem so jih spremljali tudi gasilci in četa vojakov. V Mursko Soboto je v večernih urah prispel tudi zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II⁴⁶, Milorad Stepanovič. V medijih sva opazila napačen zapis o tem, da je otvoritvi stadiona botroval sam kralj. Le ta je bil takrat že mrtev, v imenu njegovega mladoletnega sina pa je otvoritev spremljal odposlanec regenta Pavla Karađorđevića, zgoraj imenovani Milorad Stepanovič. Murska Sobota je v nedeljo na Vidov dan spominjala na pravo velemesto, saj so ulice preplavili gostje iz različnih krajev. Na Glavnem trgu se je v dopoldanskih urah odvijal promenadni koncert vojaške godbe iz Varaždina, istočasno pa so potekale priprave na različne športne prireditve. Štafetni tek skozi mesto se je pričel ob 11.30. Proga, ki je bila dolga 1000 metrov, je bila razdeljena na 8 prog po 125 metrov. Štafeto je osvojila ekipa ljubljanskega Primorja, ki je razdaljo pretekla v nekaj manj kot treh minutah. Ekipa SK Mura je osvojila drugo mesto. Popoldne so se športniki v povorki ob spremljavi godbe odpravili proti stadionu, kjer se je zbrala velika množica ljudi. Na slovesnosti so jih nagovorili: župan Ferdinand Hartner, poslanec Josip Benko, predsednik SK Mura Josip Lipič in odposlanec kralja Milorad Stepanovič, ki je klubu čestital za njegove dosežke ter tudi uradno odprl stadion. Sledili so govori sreskega načelnika g. Lipovška, zastopnika ministra vojske in mornarice J. Slobodnika, zastopnika ljubljanske nogometne podzveze Milutina Debelaka, zastopnika Jugoslovanske lahkoatletske zveze Vladimirja Venuttija, zastopnika Primorja Sava Sancina, zastopnika SK Drave ter zastopnika mladine SK Mure, Janeza Nemca.⁴⁷

⁴⁵ SVEČANA OTVORITEV, Murska krajina, št. 24, 14. junij 1936, str. 4, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-GKIKNJ7C/?euapi=1&query=%27keywords%3dmurska+krajina%3a+tednik+za+gospodarstvo%2c+prosveto+in+politiko%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25&fyear=1936>, pridobljeno dne 13. 1. 2024.

⁴⁶ Bil je najstarejši sin kralja Aleksandra I., ubitega v atentatu leta 1934 in kraljice Marije, pravnučkinje britanske kraljice Viktorije in vnukinje sestre ruskega carja Aleksandra III. Ker je bil ob očetovi smrti očeta star samo 11 let, je v skladu s kraljevo oporoko oblast do njegove polnoletnosti prevzelo kraljevo namestništvo pod vodstvom njegovega strica kneza Pavla Karađorđevića.

⁴⁷ Sportni praznik Prekmurja., Murska Krajina, št. 27, 5. julij 1936, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOCQHELOHIJ/?euapi=1&query=%27keywords%3dmurska+krajina%3a+tednik+za+gospodarstvo%2c+prosveto+in+politiko%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25&fyear=1936&page=2>, pridobljeno dne 13. 1. 2024.

Slika 4 Pozdrav zastopnika Nj. Vel. kralja Petra II., Milorada Stepanoviča⁴⁸

Slika 5 Fotografija slovesna otvoritve stadiona ter zapis imen na hrbtni strani⁴⁹

⁴⁸ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/1524 Osebni fond Lipovšek Gašper, Fotografije ob obisku zastopnika kralja Petra II. Karađorđevića v Murski Soboti ob odprtju Aleksandrovega stadiona 1936, arhivska škatla 1.

⁴⁹ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/1524 Osebni fond Lipovšek Gašper, Fotografije ob obisku zastopnika kralja Petra II. Karađorđevića v Murski Soboti ob odprtju Aleksandrovega stadiona 1936, arhivska škatla 1.

Slika 6 Druženje in praznovanje ob otvoritvi⁵⁰

Fotografije z otvoritve stadiona sva našla med dokumenti Pokrajinskega arhiva Maribor. Opazila sva, da so bile posnete s strani takrat zelo priznanega in cenjenega fotografa, Jerolima Purača. Le ta je bil udeleženec soške fronte, v sestavi 2. bosansko-hercegovskega polka, ki je imel naborno mesto v Banjaluki. Ob razpadu avstro-ogrske vojske se je kot eden redkih muslimanov, ki so se vračali s fronte (po do zdaj znanih podatkih edini), pridružil slovenskim vojaškim enotam (1918–1919). Pod vodstvom generala Maistra je sodeloval pri bojih za severno mejo. Po koncu vojaških aktivnosti se je leta 1923 nastanil v Beltincih in istega leta od vdove beltinskega lekarnarja in ljubiteljskega fotografa Gustava Szepessyja odkupil fotografsko kamero na meh s pripadajočo opremo. Proti koncu 20. let 20. stoletja je Purač že delal kakovostne posnetke in foto razglednice, ki so jih tiskali domačini. Preselil se je v Mursko Soboto. Purač je poleg ateljejskih portretov fotografiral tudi po vaseh celotnega Prekmurja, razen lendavskega konca. Fotografiral je vse in vsakogar. Ustvaril je tudi prve barvne posnetke M. Sobote (okrog leta 1940) in najrazličnejše (zgodovinske, etnološke ...) motive prekmurskega podeželja.⁵¹

Slovesni otvoritvi stadiona je sledila tekma, ki se je med nogometaši rezervne ekipe SK Mura in prve ekipe Drave iz Ptuja končala neodločeno, 1 : 1 (1 : 0). Po lahkoatletskih tekmovanjih je bila odigrana glavna nogometna tekma, v kateri so se nogometaši Mure pomerili z B moštvom Ljubljane. Zmagali so jo gostje z 0 : 3 (0 : 1) Tekmo je sodil g. Schneller iz Maribora.⁵²

Stadion je za Mursko Soboto predstavljal velik doprinos. Moški iz vseh profesionalnih in socialnih slojev Murske Sobote so obiskovali nogometne tekme in druge prireditve na njem. Nanje so se redno odpravljali očetje skupaj s svojimi sinovi. Medtem ko so razne politične in gospodarske elite imele

⁵⁰ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/1524 Osebni fond Lipovšek Gašper, Fotografije ob obisku zastopnika kralja Petra II. Karađorđevića v Murski Soboti ob odprtju Aleksandrovega stadiona 1936, arhivska škatla 1.

⁵¹ <https://www.obrazislovenskihpokrajini.si/oseba/purac-jerolim/>, pridobljeno dne 21. 2. 2024.

⁵² SPORT, Jutro, št. 150, 2. julij 1936, str. 7, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-GWT0JJUJ>, pridobljeno dne 13. 1. 2024.

možnost sedeti na tribunah, so ostali stali ob strani. Cena lože je znašala 10 dinarjev, tribune 8 ter stojišča po 5, 3 in 2 dinarjev. Že od nekdaj se je v Murski Soboti zbiralo veliko število gledalcev, saj se jih je menda že konec dvajsetih let prejšnjega stoletja po poročanjih iz medijev znalo zbrati po 1500. Tudi temperamentnosti navijačem Mure ni mogoče oporekati, saj pretepi med gledalci niso bili redkost. Ženske se tekem množično niso udeleževale, saj je bil nogomet označen za »moško stvar«, odbijalo pa jih je tudi pitje alkohola in omenjeni pretepi. Zgradbo, ki stoji na vzhodni strani igrišča, so dogradili v 40. letih prejšnjega stoletja in stoji še danes. V tem delu igrišča so bile slačilnice, ki so jih nogometaši uporabljali še v 90. letih. Tam je gostovala tudi klubska uprava. Velika pridobitev za stadion je bila gradnja glavne tribune v 80. letih in nadaljevanje izgraditve infrastrukture na stadionu z gradnjo severne in južne tribune v 90. letih.⁵³

4.4.1 Fazanerija danes

Stadion danes obkrožajo južna tribuna, ki je najobsežnejša, glavna tribuna na zahodni strani, severna tribuna ob potoku Ledava ter vzhodna tribuna ob mestnem kopališču. V zadnjih letih je bil stadion posodobljen (uredili so razsvetljava z reflektorji). Popolnoma so bili prenovljeni prostori pod glavno tribuno (slačilnice in ostali spremljajoči prostori). Pod južno tribuno stadiona so uredili nov klubski bar in novo klubsko trgovino "Čarno-bejla" bauta. Ob koncu sezone 2021/22 je Fazanerija dobila novo travnato površino, ki je zdaj petnajst metrov bližje glavni tribuni. V klubu si prizadevajo, da bi povezali glavno in severno tribuno ter na vzhodni strani stadiona zgradili novo tribuno. Cilj je, da je na Fazaneriji vsaj 8.000 sedišč.⁵⁴ Na terenu sva si ogledala stadion in prejela s strani vodstva kluba razlago, kakšen je bil prvoten stadion, kje je stala lesena tribuna in kje so se nahajale slačilnice.

Slika 7 Vodeni ogled stadiona med treningom NK Mure⁵⁵

⁵³ <https://nsmura.si/stadion-fazanerija/>, pridobljeno dne 13. 1. 2024

⁵⁴ Podatki pridobljeni na obisku NK Mure v Fazaneriji, 23. 2. 2024.

⁵⁵ Lastni arhiv. Slika je bila posneta 23. 2. 2024.

5. NOGOMET V MURSKI SOBOTI V ZADNJIH LETIH PRED 2. SVETOVNO VOJNO

Moštvo SK Mura se je v sezoni 1936/37 z vključitvijo mladih nadarjenih nogometašev precej okrepilo. Med njimi je izstopal Jože Bosina iz Maribora. Muraši so veliko pridobili tudi z igralcem Primorja iz Ljubljane, ki je igral v prvi zvezni ligi. Ker pa takratna oblast in z njo šole dijakom niso dovolile igrati nogometa, so mladinci večkrat igrali pod lažnimi imeni. V tej sezoni je Mura postala prvak v drugem razredu Ljubljanske nogometne podzveze. Ta naslov so si nogometaši morali priboriti. Po predaji zmage brez igranja s strani Ptuja in Lendave Gradjanskemu iz Čakovca s 3 : 0, je ta postal prvak. Ker je zaradi teh dveh tekem Mura zahtevala razveljavitev prvenstva, je Ljubljanska nogometna podzveza to rešila z igranjem dveh prvenstvenih tekem. Na prvi tekmi je bil izid neodločen (1 : 1), drugo tekmo pa je moštvo SK Mura zmagalo s kar 3 : 1 in postalo prvak. Za uvrstitev v višjo ligo sta nogometaše čakali še dve kvalifikacijski tekmi proti Radečam. Obe tekmi je ekipa SK Mura zmagala (prvo tekmo z 10 : 0, drugo pa z rezultatom 7 : 0). S tem se je uvrstila v prvi razred Ljubljanske nogometne podzveze. Uvrstitev so podelili tudi Gradjanskemu, kar ni bilo po pravilih in zaradi česar je Mura prekinila vse nogometne povezave z Lendavo. V prvem razredu Ljubljanske nogometne podzveze so ob Muri tekmovali še: ČŠK Čakovec, Železničar in ISSK iz Maribora, Rapid in Gradjanski iz Čakovca. Muri, ki je zasedla četrto mesto, se ni uspelo uvrstiti v sklepni del tekmovanja.⁵⁶

Iz leta 1937 sva v literaturi zasledila še vabilo na redni občni zbor SK Mura, ki v soboto, dne 27. februarja 1937 ob 8. uri zvečer, v klubski sobi (gostilna Banfi). Na vabilu so poleg dnevnega reda člani odbora zapisali, da se predlogi članov morajo predložiti odboru s podpisi najmanj desetih glasovanja upravičenih članov, vsaj osem dni pred občnim zborom. Odbor je člane opozoril tudi, da je občni zbor sklepčen ob navzočnosti ene tretjine do glasovanja upravičenih članov in da je njihova dolžnost, da se občnega zbora udeležijo.⁵⁷ Iz naslednjega leta najdemo poročilo o štirinajstem rednem občnem zboru v časniku Murska Krajina. Potekal je 5. 3. 1938, na njem pa je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Josip Lipics bančni ravnatelj; I. podpredsednik: Slavko Vutkovič poštni upravnik; II. podpredsednik: Koloman Hirschl trgovec; I. tajnik: Raoul Peterka bančni uradnik; II. tajnik: Josip Adanič bančni uradnik; blagajnik: Oton Cvetko bančni uradnik, Ludvik Hojer trgovec, Nikolaj Puhan poštni uradnik; gospodar: Josip Zrim občinski uradnik. Upravni odbor: Vincenc Arvai veletrgovec, Josip Benko ml. industr., Janez Cvetič tovarnar, Eduard Dittrich inštalater, Koloman Gumilar frizer, Izidor Hahn trgovec, Slavko Ljubič poštni uradnik, Ivan Puncer tajnik sres. nač., Ernest Sabo krojač, Aleksander Šiftar

⁵⁶ MAUČEC, str. 8-9.

⁵⁷ Zbornik, str. 53.

trg. poslovodja, Ludvik Števančec krojač, Ernest Štivan trgovec. Načelnik nogometne sekcije je postal Janez Nemec, odv. pripravnik.⁵⁸

5.1 Petnajstletnica SK Mura (1939)

Na občnem zboru, ki je potekal 24. 3. 1939, je po poročilu delovanja nogometne sekcije v preteklem letu, klub le to označil kot zelo uspešno. Nogometno moštvo je odigralo 33 tekem: od teh je 16-krat zmagalo, 5-krat igralo neodločeno, in izgubilo 10-krat. Prejeli so 77 zadetkov in zadeli 123-krat.⁵⁹

V počastitev Murine petnajstletnice so bile v Murski Soboti organizirane prireditve v raznih športnih panogah. Med njimi je bil organiziran nogometni turnir, na katerem so moči merili: reprezentanca Prlekije, sestavljena z igralci iz Ormoža, Ljutomera in Radgone, SK Ljubljana ter prva in druga ekipa Mure. Istega leta je bila v Ljubljani ustanovljena Nogometna zveza Slovenije. Zadnjo tekmo, ki jo je SK Mura odigrala pred 2. svetovno vojno proti Lendavi je zmagala s 4 : 1⁶⁰

V letu 1939 je bila v Ljubljani ustanovljena Nogometna zveza Slovenije. Ustanovljene so bile štiri podzveze in enotna slovenska nogometna liga. SK Muro je kot delegat zastopal dr. Janez Nemec. Nogometaši SK Mura so tekmovali v mariborski podzvezi, ker se niso uvrstili v slovensko nogometno ligo.⁶¹ V dokumentu oz. dopisu, ki ga kot edinega vezanega na delovanje SK Mura vodi fond sreskega načelstva Murska Sobota,⁶² sva izbrskala število članov SK Mura v letu 1939. SK Mura je Sreskemu načelstvu Murska Sobota odgovorila na poizvedovanje o številu članov kluba. V tem letu je športni klub Mura štel tristo triinpetdeset članov.⁶³

⁵⁸ Sport, Murska Krajina, št. 11, 13. 3. 1938, dostopno na: Digitalna knjižnica Slovenije - dLib.si, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-T9E4GV46/?euapi=1&query=%27keywords%3dmurska+krajina%3a+tednik+za+gospodarstvo%2c+prosveto+in+politiko%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25&fyear=1938>, pridobljeno 16. 1. 2024.

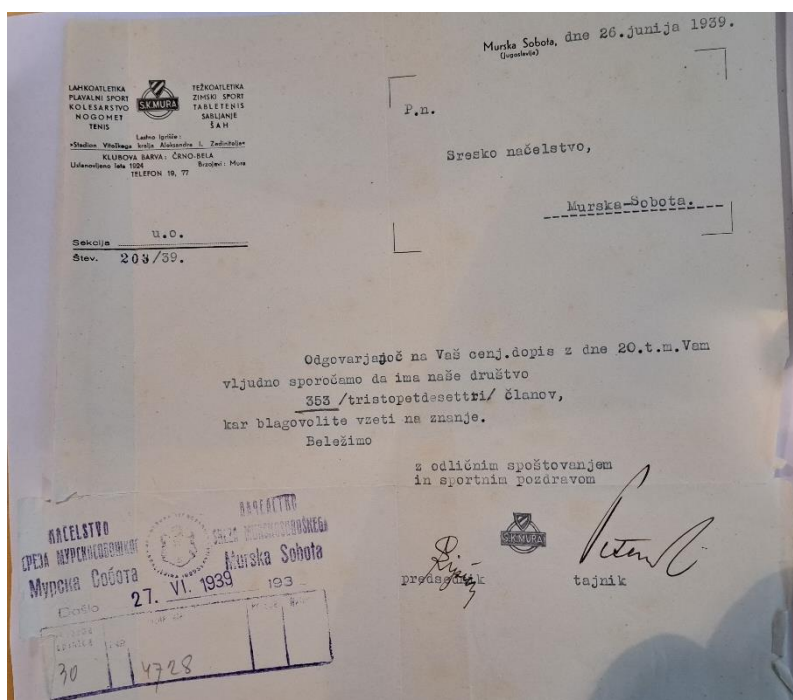
⁵⁹ Zbornik, str. 55

⁶⁰ MAUČEC, str. 8-9.

⁶¹ Zbornik, str. 48.

⁶² Ta se trenutno, do uradnega začetka delovanja Pokrajinskega arhiva Murska Sobota, vodi še v prostorih Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.

⁶³ Fond sreskega načelstva Murska Sobota. (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota).

Slika 8 Število članov SK Mura v letu 1939⁶⁴

Zelo uspešna je bila nogometna sekcija SK Mure v letu 1940, o čemer so poročali na občnem zboru 9. 3. 1941. Nogometaši so poleg številnih prijateljskih tekem v svojem okrožju mariborske podzveze zasedli 1. mesto. V prvenstvenem tekmovanju je moštvo SK Mura zmagalo na vseh tekmah. Količnik v njihovo korist je znašal 26 : 2.⁶⁵

6 DELOVANJE SK MURA MED 2. SVETOVNO VOJNO V MURSKI SOBOTI

Tik pred pričetkom 2. svetovne vojne na jugoslovanskih tleh je o uspehu Mure v tekmi z Lendavčani poročal časopis Murska Krajina (29. 9. 1940). Tekma, ki je bila odigrana 22. septembra 1940 v lepem vremenu in pred približno 500 gledalci, se je končala z zmago Mure. Sodil jo je g. Orel iz Maribora. Zadnjo tekmo je Mura znova odigrala z nogometaši Lendave in jo zmagala z rezultatom 4 : 1. Po jesenskem delu sezone 1940/41 je bila Mura s tremi zmagami prepričljivo na vrhu prvenstvene lestvice pred Lendavo, Dravo in Ptujem. V kolikor bi prvenstvo zmagala, bi igrala kvalifikacije za vstop v enotno slovensko ligo. A v Jugoslaviji je vladalo negotovo stanje in na vsakem koraku je bilo moč čutiti bližajočo se 2. svetovno vojno. Mura bi morala 6. aprila 1941 igrati prvenstveno tekmo v Lendavi, a je ta bila odpovedana, saj je Slovenska

⁶⁴ Popis števila članov kluba, Fond sreskega načelstva Murska Sobota. Gre za edini dokument ki se hrani v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota.

⁶⁵ Zbornik, str. 56.

nogometna zveza sporočila, da so vse nogometne tekme zaradi tehničnih težav prestavljene na kasnejši termin.⁶⁶

6. aprila 1941 je v Prekmurje vdrla nemška vojska, zasedla sokolski dom, uničila je inventar, knjižnico in arhiv. Deset dni pozneje, 16. aprila 1941 je bilo Prekmurje predano Madžarom.⁶⁷ V Mursko Sobotu se je vrnilo življenje in stanje pred letom 1919. Slovensko in prekmursko besedo je zamenjala madžarščina, slovenski časopis Murska Krajina pa madžarski Muraszombat és vidéke. Prekmurje so odrezali od preostalega dela Slovenije in ga organizacijsko ter prometno pripojili Madžarski.⁶⁸ Župan Murske Sobotne, Ferdinand Hartner, ki sva ga omenila kot klubu naklonjenega župana, je začel sodelovati z okupatorjem in bil glavni urednik omenjenega madžarskega glasila.⁶⁹ Madžarizacija je zelo hitro posegla v nogometni klub, ki so ga iz SK Mura (Sport klub Mura oz. Športni klub Mura), preimenovali v Mura Sportegyesület oz. krajše Mura S.E.). Ker je bila Mura zelo priljubljena, so ji kot prvi organizaciji v Prekmurju uradno podelili zastavo madžarske revizionistične lige. Predal jo je visoki predstavnik omenjene lige, dr. Geza Szabolcz, sicer policist, ki je bil rojen v Murski Soboti, živel pa je v Budimpešti. Pri predaji zastave je sodeloval Nandor Hartner⁷⁰, ki je zbrane toplo pozdravil ter se zahvalil za visoko priznanje.⁷¹

Po krajšem premoru je tako nogomet v Murski Soboti ponovno zaživel. SK Mura je vključil številno mladino in nadaljeval uspešno delo. Iz predvojne Jugoslavije so ostali naslednji nogometaši: Jandl, Kukanja, Šrimf, Čagran, Deškovič I., Klanjšček, Zelko, Matuš in Kološa, priključili so se mladinci: Deškovič II., Gorčan, Bencik I. in še nekateri drugi. V SK Mura so bili številni napredni Prekmurci, ki so bili kasneje aretirani in odpeljani v koncentracijska taborišča. Med žrtvami okupatorjev sta bila plavalec Štefan Cvetko in nogometaš Evgen Kardoš, ki sta bila 31. oktobra 1941 na dvorišču soboškega gradu obešena. Oba sta bila pripadnika Osvobodilne fronte. Aretirani so bili Jandl, Čagran, Deškovič I, Deškovič II, Majerič, Vadnal idr. Pregarjali so tudi napredne mladince: Mesariča, Tručla, Šerbca, Rusanova, Hradila, Ferjana idr.⁷²

11. maja 1941 je Mura igrala prvo tekmo pod madžarsko oblastjo proti madžarskemu bataljonu, ki je vkorakal v Mursko Sobotu. 15. maja 1941 so Muro sprejeli v Madžarsko nogometno zvezo in ji kmalu dodelili igranje v južni skupini I. razreda severno podonavskega okrožja. V celotni sezoni je Mura odigrala kar 41 tekem (15 prijateljskih in 26 prvenstvenih), kar je bilo največ v

⁶⁶ <https://nkmura.si/clanek/zaradi-blizajoce-se-vojne-prestavljen-zacetek-prvenstva>, pridobljeno dne 15. 1. 2024.

⁶⁷ Zbornik, str. 57.

⁶⁸ Z okupacijami ozemelj so Madžari dobili zadoščenje za, po njihovem mnenju, krivice, ki so se jim zgodile s Trianonsko pogodbo iz leta 1919, s katero je nekdanja Madžarska izgubila veliko ozemlja.

⁶⁹ Ime si je spremenil v Nandor Hartner, kasneje v vitez Lindvay Nandor.

⁷⁰ Ferdinand Hartner in Nandor Hartner je ista oseba.

⁷¹ <https://nkmura.si/arhiv-sezon/obdobje-1940-1949/1941-1942>, pridobljeno 17. 1. 2024.

⁷² Zbornik, str. 57.

eni sezoni. Življenje med 2. svetovno vojno je bilo precej zahtevno in drugačno. Zanimanje za nogomet in Muro je padlo. Tekme je obiskovalo okrog 100 do 200 gledalcev, občutno pa se je zmanjšalo tudi članstvo kluba. Zaradi velikih razdalj med prizorišči tekem so Muraši velikokrat za potovanje na tekme in nazaj potrebovali dva dni. Rezultat tega so bile finančne težave kluba, ki je prebivalce Sobote večkrat pozival, da se vključijo v klub in prispevajo denar za njegovo delovanje.⁷³ Jesenski del prvenstva je potekal brez pretresov, spomladanskega pa je zaznamovalo napeto stanje 2. svetovne vojne. Prvenstvo se je zaključilo julija 1942. Mura je med 14. ekipami zasedla 12. mesto in se uspela obdržati v ligi. V tej sezoni so za Muro igrali: Borovszky, Jože Bosina, Štefan Čagran, Ivan Debelak, Ljubomir Deškovič, Erdősi, Miloš Eržen, Jože Gerenčer, Koloman Gomboši, Heiszer, Ivan Hojer, Slavko Jandl, Ervin Kerčmar, Franc Kološa, Ludvik Krančič, Dušan Krstić, Vladimir Kukanja, Andrej Malačič, Rudolf Pevec, Puhan, Rozsnyai, Sarközi, Franc Schrimpf, Josip Šerbec, Janez Varhegyi, Dušan Veble, Franc Vlaj, Zadravec, Feri Zelko in Žibrik. Občni zbor Mure je potekal 21. februarja 1942, na njem pa je bil za predsednika znova izvoljen Josip Lipič. Podpredsednika sta postala Imre Mórocz in Pál Rostás. Klub je štel 235 članov, klubsko premoženje pa je bilo vredno 10.018,65 pengőv. Poleg nogometne sekcije je imel klub še teniško, šahovsko, plavalno in godbeno sekcijo. Imel je tudi svoj odbor za turizem. Zaradi druge svetovne vojne klub ni organiziral veliko družabnih dogodkov. 20. avgusta 1941 je na dan Sv. Štefana pripravil športne prireditve. Mura se je pomerila z madžarskim drugoligašem Postásom, plavalci pa so dan prej merili moči z Nagykanizso. Člani kluba so se udeleževali še dogodkov v počastitev Madžarske.⁷⁴

Sezona 1942/43 je bila uspešnejša, osvojili so 1. mesto in se uvrstili v 2. madžarsko ligo. Za Muro so igrali: Jandl, Bencik I, Kukanja, Ropoša, Deškovič I, Klanjšček, Deškovič II, Hamori, Bencik II, Kerčmar, Šarkezi in Zambo. Tekmovanje pa je bilo zaradi vojne prekinjeno. Nogomet je SK Mura igrala vse do 1944, do kapitulacije Madžarske.⁷⁵

Ob koncu vojne so v Mursko Soboto prišli Rusi, ki so skupaj z domačimi ljudmi Nemce preganjali na desno stran reke Mure. Iz Murske Sobote je v to akcijo šlo nekaj mladeničev. Nekaj se jih je rešilo, nekaj pa jih je padlo in med njimi je bil tudi Gusti Kerčmar, igralec ŠK Mure med 2. svetovno vojno.⁷⁶

⁷³ V časniku Muraszombat és vidéke je bil 21. novembra 1941 objavljen poziv vsem prijateljem športa in Mure, da se vključijo v športni klub Mura. Šlo je za propagandno sporočilo v katerem so ljudi nagovarjali k vključitvi v ta, po njihovem mnenju madžarski klub. V času 2. svetovne vojne so Slovence imenovali z okupatorji, ki so po njihovem mnenju okupirali Prekmurje v času od leta 1919 do 1941.

⁷⁴ <https://nkmura.si/arhiv-sezon/obdobje-1940-1949/1941-1942>, pridobljeno 17. 1. 2024.

⁷⁵ Zbornik, str. 56.

⁷⁶ <https://t.me/s/nkmuraskozicas?after=78>, pridobljeno dne 22. 1. 2024.

7. NOGOMET V MURSKI SOBOTI PO 2. SVETOVNI VOJNI

Po koncu 2. svetovne vojne je 17. oktobra 1945 potekal ustanovni občni zbor Fizkulturnega društva Murska Sobota (FD Murska Sobota). Pobuda za ustanovitev je prišla od političnih forumov in želje številnih nekdanjih telesnovzgojnih in športnih delavcev. Prvi predsednik je postal Milan Šušteršič, v odboru pa so bili: Jože Velnar, Irma Celec, Ludvik Gorčan, Franc Flegar, Ljubomir Deškovič, Ernest Hojer, Smilijana Brumen, Avgust Lutar, Henrik Hakl, Vladimir Kukonja, Jože Zrim-Pepi, Zrim-Wolfarth, Vinko Bavčar, Tibi Hahn, Alenka Kovačič, Fran Hujs, Ivan Dolgov, Jože Brumen, Ciril Tručl, Anica Tručl, Vladimir Jezovšek in Herman Rogan. Ta odbor je deloval do leta 1951, dodatno pa so bili vključeni: Franc Kološa, Adi Klojčnik, Evgen Titan, Stanko Vežjak, Ciril Klanjšček, Jože Goljevšček, dr. Janez Nemec, Jerica Petek, Janez Lazar, Miloš Velnar, Marija in Miro Štubelj in Aleksander Čisar. Za nogomet je bil zadolžen Vladimir Kukanja.⁷⁷

Ko se je vojna končala, so z vadbo nadaljevali tudi nogometaši. Veliko je bilo razprav kam sodi nogomet. V začetku so klub uvrščali k Fizkulturnemu društvu Murska Sobota. Fizkulturna društva so se 1948 preimenovala v telovadna društva.⁷⁸

Vladimir Kukanja⁷⁹ je uspel sestaviti moštvo, ki je tekmovalo v slovenski nogometni ligi zraven Lendave, ljubljanskega Železničarja in trboveljskega Rudarja. Z njimi so tekmovali še celjski Olimp, mariborska Železničar in Polet ter ptujska Drava. Oslabljena Mura se ni uvrstila v finalni del tekmovanja za naslov prvaka na slovenskih tleh. Že v naslednji tekmovalni sezoni 1947/48 je Mura v 2. slovenski ligi osvojila 1. mesto in se uvrstila v 1. slovensko ligo.⁸⁰ V tekmovalni sezoni 1948/49 je Mura igrala v prvi slovenski nogometni ligi in med osmimi moštvi zasedla predzadnje mesto. V sezoni 1948/49 je Mura v slovenski nogometni ligi zasedla predzadnje mesto.⁸¹ V letu 1950 je Mura dosegla velik uspeh z uvrstitvijo v osmino finala pokalnega tekmovanja Jugoslavije, kjer jo je izločil splitski Hajduk s 15 : 0.⁸² V sezoni 1950/51 je v slovenski ligi osvojila šesto mesto, in se uvrstila v šestnajstino Jugoslovanskega pokala, kjer jo je izločila zagrebška Lokomotiva.⁸³

Iz tega obdobja sva v arhivu našla izpolnjen vprašalnik za fiskulturne objekte, ki ga je zaradi popisa športnih objektov KOMITET ZA FISKULTURU VLADE

⁷⁷ Zbornik, str. 58.

⁷⁸ Prav tam, str. 61.

⁷⁹ Igralec Mure pred in med vojno ter trener po 2. svetovni vojni. Pozneje je deloval kot ligaški in zvezni sodnik. Bil je dobitnik plakete NZJ, postal častni član NZS in predsednik MNZ Murska Sobota.

⁸⁰ Zbornik, str. 61.

⁸¹ Zapis slovenska liga pomeni igranje na tleh današnje Slovenije, pod okriljem Nogometne zveze Jugoslavije, kamor je slovensko ozemlje spadalo.

⁸² <https://nsmura.si/zgodovina/>, pridobljeno dne 20. 1. 2024.

⁸³ Zbornik, str. 67

FNRJ⁸⁴ poslal tudi v Mursko Soboto. Iz zapisanega sva izvedela veliko o samem stadionu, njegovih dimenzijah in uporabi.⁸⁵

TEHNIČKI PODACI ZA OBJEKTE	
Dimenzije objekta (dužina, širina, visina, dubina) od toga: dimenzija prostora koji se upotrebljava za igru	Skupna dimenzija objekta je 140 X 85 m dimenzija nogometnega igrišča 100 X 65 m
Kakav je teren ili od kakvog je materijala građen objekat:	igrišče je pokrito s trave
Da li postoji drenaža:	drenaže ni
Dimenzije staze za trčanje:	dimenzija atletske staze 360 X 3.20 m
Uređaj za skokove i bacanja:	dimenzija jame za skok u dalj 6 X 2.50 m
Broj ostalih i pomoćnih terena:	pomoćnih terena ni
Kakvom vodom se snabdeva:	igrišče je preskrbljeno s vodo iz vodnjaka
Naročiti uređaji:	ni nebenih drugih tehničkih naprava
Ograda:	ograda je narejena iz daske / 2.20 m visoka /
Ukupan kapacitet gledališta: od toga: a) mesta za stajanje b) mesta za sedenje	kapaciteta igrišča 2.000.- gledalcev sedezev 212 stejišče 1.788

Objašnjenja za pitanja u Tehničkim podacima

- 8) Podatke o dužini i širini, odnosno visini i dubini (kod plivališta dubina) treba preneti iz plana ili utvrditi merenjem. Posebno treba dati podatke o prostoru za igru (teren za fudbal, košarku i sl., dimenzije plivališta i sl.).
- 9) Upotrebiti jedan od sledećih odgovora: trava, zemlja, šljaka ako su u pitanju igrališta; od drveta, cigle, kamena, nabijenog betona, armiranog betona i sl. ako su u pitanju zidani objekti kao na pr. domovi, vežbaonice, plivališta i sl.
- 11) Za stazu za trčanje treba dati podatke o dužini i širini.
- 12) Treba uneti da li postoje uređaji za skokove i bacanja za atletska takmičenja.
- 13) Navesti broj ostalih i pomoćnih terena kao i dimenzije istih i za koju granu služe (fudbal, košarka, odbojka, tenis i sl.).
- 14) Na ovo pitanje treba odgovoriti samo za plivališta i to sa jednim od sledećih odgovora: rečnom, morskom, iz vodovodne mreže i sl.
- 15) Treba odgovoriti da li na objektu postoje naročiti uređaji na pr. kod strelišta mete, telefoni, kod igrališta reflektori i sl.
- 16) Navesti od čega je napravljena ograda (daske, zidana, žica, živa ograda ili je u opšte nema).

Slika 9 Tehnični podatki o nogometnem stadionu⁸⁶

⁸⁴ Federativna narodna republika Jugoslavija oz. Federativna ljudska republika Jugoslavija. Gre za poimenovanje Jugoslavije v obdobju med 29. 11. 1945 – 7. 4. 1963.

⁸⁵ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/0443 Oblastni ljudski odbor Maribor, Spisi referata za fizkulturo 1949–50, arhivska škatla 171.

⁸⁶ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/0443 Oblastni ljudski odbor Maribor, Spisi referata za fizkulturo 1949–50, arhivska škatla 171.

V najinem raziskovanju arhivskega gradiva sva brala tudi o želji nogometašev po preimenovanju kluba. V Pokrajinskem arhivu sva v zvezi s tem našla tri dokumente iz leta 1951.

V prvem sva brala pismo Mestnega ljudskega odbora Murska Sobota (MLO) Fizkulturni zvezi Ljudske republike Slovenije. V njem je MLO odločno nasprotoval želji in pobudi športnega kluba Sobota, da bi se preimenoval nazaj v Športni klub Mura. Sklenili so, da bodo Fizkulturni zvezi Ljudske republike Slovenije poslali obrazložitev oz. razloge za nasprotovanje preimenovanju. Kot razlog za nasprotovanje preimenovanju so izpostavili madžarizacijo kluba in sodelovanje vodilnih oseb z okupatorjem v času 2. svetovne vojne v Murski Soboti ter posledično onečaščenje imena Mura. Podrobnejše razlage nasprotovanju sva prebiral v dokumentu št. 3. V drugem dokumentu pa sva brala odgovor Fizkulturne zveze Republike Slovenije, ki je v principu obsojala spreminjanje imen. Seznani jih je, da je določanje imena stvar odločitev članov kluba in jim predlagala sklic izrednega občnega zbora/oz. glasovanje članov kluba. Obenem jim je sporočila, da zaenkrat pri njih ni zavedena nobena pobuda ali prošnja za spremembo imena.⁸⁷

V tekmovalni sezoni 1952/53 je Sobota nastopala v vzhodni skupini slovenske nogometne lige, ker je bila liga deljena. Med osmimi moštvi je zasedla četrto mesto, z enakim številom točk kot lendavska Nafta. Za Soboto so igrali: Skalar I, Cak, Klanjšček, Skalar II, Veren, Babič, Klepec, A. Norčič, B. Norčič, Fujs, Maučec, Zelko, Pavličević, Kološa II, Horvat, Sečko I, Vrtarič, Humar. V tekmovalni vzhodne skupine slovenske nogometne lige je Sobota dosegla vidnejši uspeh v sezoni 1954/55, ko je zasedla drugo mesto za trboveljskim Rudarjem. Igrali so: Cak, Klanjšček, Veren, Belinger, Koudila, Šubat, Babič, Merica, Vrtarič, Maučec, Zelko, J. Norčič, Kološa II, Sakal, Sečko II, Sečko I, Horvat in Varga.⁸⁸

Iz leta 1952 sva našla dokument, ki govori o želji kluba po prevzemu kavarne Sočič. Pismo kluba je bilo naslovljeno na izvršni odbor Mestnega ljudskega odbora Murska Sobota. Glavni razlog za prošnjo je bila zadolženost kluba, ki je znašala 500 000 takratnih dinarjev. Gostilno Sočič bi tako Mura vzela pod svoje upravljanje od mestnih gostinskih podjetij. Pismo so zaključili z željo po ugodni rešitvi svoje prošnje za pričetek upravljanja gostilne s 1. 2. 1952. Jože Velnar, ki je bil tajnik Mestnega ljudskega odbora Murska Sobota jim je odgovoril in jih v odgovoru povabil, da klubska uprava stopi v stik z lastnikom Sočičem, ta pa naj mestnemu gostinskemu podjetju da odpoved ter sklene novo pogodbo z nogometnim klubom Mura. Obenem so jih seznani, da želi gostilna Benkič iz Lendavske ceste to storiti, zato so klubu predlagali, da se povežejo z njimi, ker se jim zdi objekt primernejši. Gostilna ima namreč dobro lokacijo in bi klubu

⁸⁷ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/0247 Mestni ljudski odbor Murska Sobota, Družbene organizacije in delavsko samoupravljanje 1951, arhivska škatla 8, ovoj 19.

⁸⁸ MAUČEC str. 11-12.

prinesla več dohodka, imeli pa bi lahko tudi svoje prostore za seje odborov in različne sestanke.⁸⁹

Leta 1953 se je klub preimenoval v Soboto. **19. maja 1953 je bil namreč ustanovni občni zbor športnega društva v Murski Soboti.** V novo društvo so vključili tudi člane nogometnega kluba Mura, ki so igrali pod imenom **Sobota** in člane novega društva Panonije z namenom, da bi se v Murski Soboti med športnimi delavci ohranila enotnost, kajti drobljenje na razna društva bi lahko malemu mestu bolj škodovalo, kakor koristilo. Predsednik športnega društva Sobota je postal Milan Šušteršič. Njihovo matično društvo je ostalo TVD Partizan.⁹⁰

V sezoni 1955/56 je prišlo do reorganizacije nogometnega tekmovanja. Ustanovljeni sta bili ljubljansko-primorska in hrvaško-slovenska nogometna liga. Sobota je tekmovala v hrvaško-slovenski nogometni ligi⁹¹. Za Muro so igrali: Ouček, Cak, Merica, Koudila, Klanjšček, Babič, Zelko, Sečko II, Sečko I, Drvarič, Surovina, Maučec, Matjašec. V tekmovalni sezoni 1956/57 je Sobota v hrvaško-slovenski nogometni ligi zasedla predzadnje mesto in je izpadla iz lige.⁹² Ta liga je bila čez tri leta ukinjena in Sobota je morala ponovno v slovensko nogometno ligo.⁹³

Po treh letih tekmovanja je bila ukinjena hrvaško-slovenska nogometna liga in v tekmovalni sezoni 1958/59 je bila ponovno ustanovljena enotna slovenska nogometna liga. Sobota je morala kot prvak mariborske podzveze za uvrstitev v slovensko nogometno ligo odigrati kvalifikacijski tekmi s prvakom celjske podzveze Brežicami. Sobočani so bili boljši s 7 : 2 in s 5 : 0 ter se uvrstili v slovensko nogometno ligo. Za Soboto so v tej sezoni igrali: Morčič, Babič, Kološa, Dozet, Skalar, J. Norčič, J. Sečko, L. Norčič, Radulovič, Maučec in Matjašec. Zasedli so sedmo mesto. Feri Maučec je bil najboljši strelec slovenske nogometne lige z 29 goli. V tekmovalni sezoni 1959/60 se je Sobota nekaj časa borila za prvo mesto v slovenski nogometni ligi, vendar je v drugem delu igrala slabše in na koncu zasedla šesto mesto. Feri Maučec je bil ponovno najboljši strelec slovenske nogometne lige. V tej sezoni sta bila na pripravi v Murski Soboti jugoslovanska prvoligaša Beograd in Dinamo iz Zagreba, ki sta odigrala prijateljski tekmi z reprezentanco Pomurja. Beograd je premagal Pomurje s 3 : 1, Dinamo pa s 6 : 0. Za reprezentanco Pomurja so igrali: Djurinek, Cak, Varga, Šarotar, Kološa, L. Norčič, J. Sečko, Dominko, Erjavec, Žabkar, Maučec in Kulčar. Tudi v naslednjih tekmovalnih sezonah je Sobota sodelovala v slovenski nogometni ligi s spremenljivimi uspehi.⁹⁴

⁸⁹ Pokrajinski arhiv Maribor, fond SI_PAM/0247 Mestni ljudski odbor Murska Sobota, Družbene organizacije, zavodi in ustanove 1952, arhivska škatla 9, ovoj 17.

⁹⁰ Zbornik, str. 71.

⁹¹ V tej ligi je tekmovalo po šest moštev iz severovzhodne Slovenije in varaždinskega območja.

⁹² MAUČEC, str. 11.

⁹³ <https://nsmura.si/zgodovina/>, pridobljeno dne 20. 1. 2024.

⁹⁴ MAUČEC str. 11-12.

Nogometni klub Sobota je bil ponovno preimenovan v Muro na letnem občnem zboru januarja 1965. Predsednik kluba je bil Ernest Hojer, sekretar kluba Vlado Cvetko, tehnični vodja pa Ervin Krčmar.⁹⁵

8. KLUBSKI SIMOBOLI SKOZI ZGODOVINO

Na svojem obisku stadiona sva imela med drugim priložnost spoznati zgodovino kluba preko fotografij in simbolov v klubskih prostorih. Še posebej naju je navdušila tapeta z grbi kluba skozi zgodovino, zato sva pridobila tudi podatke o tem. O pomenu delovanja nogometa v Murski Soboti sva nekaj besed izmenjala z zbirateljem arhivskega gradiva Simonom Horvatom, nekdanjim piarovcem nogometnega kluba Mura. Simon Horvat je z nama spregovoril tudi o težavah, s katerimi se je srečal pri iskanju gradiva in izpostavil, kar sva v nalogi ugotovila tudi sama. O delovanju kluba je bilo najtežje najti podatke iz obdobja prvih desetih let po 2. svetovni vojni. Simon Horvat je dolgoletni urednik uradne spletne strani Mura. V zadnjih letih pa se ukvarja z zbiranjem gradiv o zgodovini kluba, o kateri piše tudi na spletni strani. Arhiv nama je bil v veliko pomoč pri iskanju virov in gradiv za najino nalogo.

Slika 10 Tapeta z zgodovinskih pregledom Murinih grbov

Grb nogometnega kluba se je skozi zgodovino večkrat spreminjal, vedno pa je sledil osnovnim barvam kluba, ki so tradicionalno črno-bele. Nogometaši so v začetnih letih po ustanovitvi igrali brez grba na dresih. Na fotografijah grb prvič zasledimo v začetku leta 1930. Na njem je pisalo **SKM**, kar je pomenilo Sport klub Mura. Imel je obliki **ščita**, z ročno napisanim besedilom. Podlaga je bila

⁹⁵ MAUČEC str. 12.

bele barve, napis pa je bil črn. Oblika pisave na grbu se je razlikovala od igralca do igralca, zato je velika verjetnost, da si je kratico SKM napisal vsak igralec posebej. Na začetku so grb na dresih nosili le vratarji.

V sezoni 1933/1934 so na dresih nosili grb okrogle oblike z napisom SK Mura (Sport klub Mura). Prestavljen je bil ob desetletnici delovanja kluba. V uporabi je bil do 2. svetovne vojne, ko so Prekmurje okupirali Madžari.

Leta 1939, ob petnajstletnici kluba, zasledimo priložnostni grb Mure.

V času vojne se je v grbu Mure spremenil napis v Mura S.E. (Mura Sportegyesület) - Sportegyesület v madžarščini pomeni Sport klub. V času okupacije so črno-beli tekmovali v madžarskem prvenstvu in zaenkrat ni znano, ali bil je napis spremenjen zaradi zahtev okupatorja.

Po koncu 2. svetovne vojne je Mura pol leta igrala po imenom FD Svoboda (fizkulturno društvo), od januarja 1946 naprej pa kot TD Sobota (telesnovzgojno društvo). Potem ko je bila aprila 1946 ustanovljena Fizikultura zveza Slovenije se je klub uradno imenoval FD Sobota (fizkulturno društvo). Posledično je bil spremenjen grb kluba, ki je zraven napisa FD Sobota vseboval spomenik zmage, peterokrako zvezdo in klasje.

Mura je grb F.D. Sobota uporabljala do leta 1965, ko se je ime kluba znova spremenilo v Mura. Takrat lahko zasledimo grb N.K. Mura z zlato obrobo. Ta grb je vse do leta 2019 krasil znamenito zgradbo - slačilnice - na vzhodni strani stadiona.

Leta 1980 se na dresu Mure pojavi okrogel grb z napisom nk mura murska sobota, s črnimi črtami in žogo.

V devetdesetih letih je Mura spremenila grb, ki je bil zelo podoben tistemu iz leta 1965, vendar ni imel tako okroglih potez. Klub ga je uporabljal do leta 2005 s tem, da je bil leta 2003 spremenjen napis iz NK Mura v ŠD NK Mura.

Leta 2005, ko je nastala Mura 05, se je napis spremenil v Mura 05.

Z nastankom NŠ Mure je grb ostal enak, napis pa se je spremenil v NŠ Mura.

Mura je 27. novembra 2019 osvežila podobo grba. Dodana je bila zlata barva, taka kot leta 1965. Spremenila se je tudi pisava na Brandon Text.⁹⁶

⁹⁶ <https://nkmura.si/nkmura-klubski-simboli>, pridobljeno dne 23. 2. 2024. Vsi grbi so pridobljeni na navedeni spletni strani.

9 ZAKLJUČEK

Murska Sobota je danes sodobno in energično mesto z dobrimi pogoji za športno udejstvovanje. Vse generacije spodbuja k aktivnemu ter kvalitetnemu preživljanju prostega časa, ozavešča o zdravem načinu življenja in pomenu športne aktivnosti. V stotih letih od ustanovitve prvega športnega kluba v Murski Soboti se je marsikaj spremenilo. Občina Murska Sobota ima ustrezne športne dvorane na šolah in zunanja športna igrišča, kar vpliva tudi na lepe dosežke mladih športnikov.

Nogometni klub Mura je ena od sekcij, ki z nogometno ekipo nadaljuje zgodbo SK Mura in je gonilo nogometa v našem mestu ter tudi širše. Za celotno Pomurje nosi velik pomen. Zato se nama zdi primerno, da se s hvaležnostjo oziramo nazaj na prehojeno pot stotih let organizirane klubske športne dejavnosti v Murski Soboti. Iz vrst mladih nogometašev so izhajali predani športniki, ki so se izkazali tudi pri obrambi domovine med 2. svetovno vojno. Vplivali so in še vedno na narodno in lokalno zavest Sobočancev ter vzpodbujali telesne dejavnosti v naši občini.

Vse zadane cilje sva v nalogi uspešno realizirala in se ob tem veliko naučila. Upava da tudi vi, ki najino delo prebirate.

9. 1 Analiza hipotez

Pred začetkom nastajanja naloge sva zapisala tri hipoteze.

HIPOTEZA 1

O začetkih nogometa v Murski Soboti je mogoče izbrskati več pisnega kakor fotografskega gradiva.

Hipotezo lahko v celoti potrdiva. Po izsledkih najinega raziskovanja je mogoče najti več arhivskega materiala v obliki pisnih virov: poročanja časnikov, dokumentacija o občnih zborih in delovanju kluba, arhivsko gradivo (od devetih virov je le tretjina fotografskega gradiva). Prav tako v knjižnih gradivih prednjačijo zapisi.

HIPOTEZA 2

O delovanju nogometa v Murski Soboti je najmanj gradiva za obdobje 2. svetovno vojne.

Hipotezo lahko ovrževa. Največ težav nama je, proti najinim pričakovanjem, predstavljalo iskanje podatkov v obdobju po 2. svetovni vojni, do 60. let 20. stoletja. V času druge svetovne vojne je namreč izhajal časopis Muraszombat és vidéke, v katerem so redno poročali o delovanju kluba.

HIPOTEZA 3

Iz obstoječe literature in virov je mogoče oblikovati kronološki pregled razvoja nogometa v Murski Soboti.

Hipotezo potrjujeva. Na podlagi analize in sinteze virov iz periodike, knjig o zgodovini kluba in športa v Mestni občini Murska Sobota in prebiranjem gradiva v Pokrajinskem arhivu Murska Sobota ter na podlagi arhivskega gradiva, ki ga zbira nogometni klub Mura, je mogoče sestaviti podrobnejši pregled delovanja in pomena kluba skozi zgodovino.

10 VIRI IN LITERATURA

10.1 Viri

1. Arhivsko gradivo Pokrajinskega arhiva Maribor, enota Murska Sobota.
2. Fond sreskega načelstva Murska Sobota.
3. Članki iz časopisja pridobljeni v Digitalni knjižnici Slovenije:
 - Prekmurski glasnik,
 - Murske novine,
 - Slovenski sport,
 - Mrzsa krajina in Murska krajina,
 - Novine,
 - Jutro,
 - Muraszombat és vidéke,
 - Vestnik.
4. Ustni vir NK Mura: Smiljan Kuhar in Simon Horvat.

10.2 Literatura

1. Dr. Franci Petek, Šport skozi čas, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Ljubljana 2022.
2. Herman Šticl, Zgodovina telovadnega društva Sokol Murska Sobota, Športna zveza, Murska Sobota 2000.
3. Več avtorjev, Zbornik ORIS ZGODOVINE ŠPORTNE DEJAVNOSTI V MURSKI SOBOTI, Športna zveza, Murska Sobota 2019.
4. MAUČEC, Feri Sedem desetletij NK Mura: prvi pomurski nogometni klub (dalje MAUČEC), M&M Ljubljana, Ljubljana 1993.

10.3 Slikovni material in spletni viri

Fotografije, ki so del naloge, sva pridobila iz arhivskega gradiva NK Mure, Pokrajinskega arhiva Maribor - enota Murska Sobota, iz uporabljenega knjižnega gradiva, s spletnih strani in iz časopisja v Digitalni knjižnici Slovenije. Nekaj fotografij sva posnela tudi sama na terenu. Viri so navedeni znotraj naloge.